

CD-498 DIGITAL

KOKO
KOKKONEN 3
COMPLETE

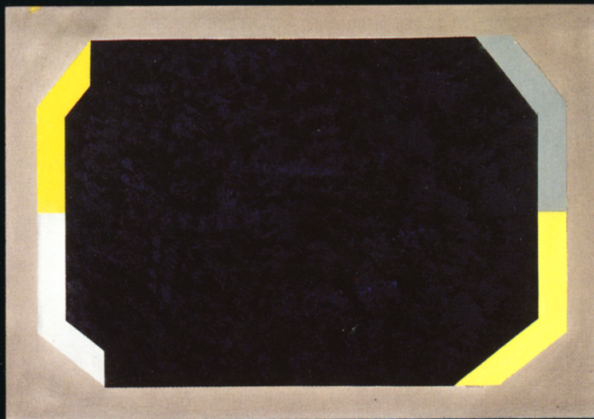
Joonas Kokkonen

Inauguratio

Symphony No. 2

Interludes from the opera 'The Last Temptations'

Erekhtheion, cantata

Satu Vihavainen, soprano

Akateeminen Laulu

Walton Grönroos, baritone

Lahti Symphony Orchestra

Osmo Vänskä, conductor

KOKKONEN, Joonas (1921 - 1996)

[1] **Inauguratio** (1971) (*Fazer*) 8'21
(*World Première Recording*)

Symphony No.2 (1960/61) (*Fazer*) 21'43

- [2] I. *Adagio non troppo* 7'05
[3] II. *Allegro* 4'15
[4] III. *Andante* 7'22
[5] IV. *Allegro vivace* 2'53

Interludes from the opera 'The Last Temptations' 16'16

Interludeja oopperasta "Viimeiset kiusaukset" (1977) (*Fazer*)

Text: Arvi Kivimaa (*World Première Recording*)

- [6] I. *Moderato* 3'05
[7] II. *Allegretto* 2'46
[8] III. *Allegro* 4'52
[9] IV. *Andante* 5'29

*** Erekhtheion, cantata** (1969) (*Fazer*) 16'05

(*World Première Recording*)

- [10] I. Erekhtheion. *Allegro* 4'23
[11] II. Hahmo. *Moderato* 4'18
[12] III. Aikamiesten tanssi. *Tempo di valse* 3'39
[13] IV. Tämä maa. *Allegro moderato* 3'26

* **Satu Vihavainen**, soprano; * **Walton Grönroos**, baritone

* **Akateeminen Laulu** (Academic Choral Society)

(chorus-master: **Atso Almila**)

Choir Soloists: Pekka Einistö; Matti-Jussi Pollari; Seppo Turunen;

Kari Laaksovirta; Veikko Hiiri; Mika Klemettinen; Ville Komsa

Lahti Symphony Orchestra (Lahden kaupunginorkesteri)

(leader: **Sakari Tepponen**)

Osmo Vänskä, conductor

Recording data: 1990-11-22/23 (10-13) and 1991-01-03/05 (1-9) at the Ristinkirkko (Church of the Cross), Lahti, Finland

Recording engineer: Siegbert Ernst (10-13); Robert von Bahr (1-9)

Neumann microphones: 3 × U89, 2 × TLM170 & 4 × KM140 (10-13); 2 × U89 & 2 × TLM170 (1-9);

SAM82 mixer & mixer by Didrik De Geer, Stockholm 1990; Fostex D-20 DAT recorder

Producer: Robert von Bahr

Project supervisor: Tero-Pekka Henell

Digital editing: Siegbert Ernst

Cover text: Tero-Pekka Henell

English translation: Kyllikki & Andrew Barnett

German translation: Per Skans

French translation: Arlette Lemieux-Chené

Front cover painting: *City by Night*, 1989, Gouache painting, 77 × 111 cm., by Matti Koskela, Lahti

Photographs: Kimmo Koskela (front cover); Juha Tanhua (Joonas Kokkonen); Seppo J.J. Sirkka (Osmo

Vänskä, Satu Vihavainen); Kranichphoto, Berlin (Walton Grönroos)

Type setting, lay-out: Kyllikki & Andrew Barnett, Compact Design Ltd.

BIS recordings can be ordered from our distributors worldwide.

If we have no representation in your country, please contact:

BIS Records AB, Stationsvägen 20, SE-184 50 Åkersberga, Sweden

Tel.: +46 8 544 102 30 Fax: +46 8 544 102 40

info@bis.se www.bis.se

© & © 1990 & 1991, BIS Records AB

The project to record Kokkonen's Complete Orchestral Music is supported by the City of Lahti, the Finnish Cultural Foundation, ESEK, LUSES and TEOSTO.

Sinfonia Lahti

Joonas Kokkonen (b.1921) composed his orchestral piece *Inauguration* in 1971, after the *Symphonic Sketches* and *Cello Concerto* and just before the *Fourth Symphony* (all three pieces are available on BIS-CD-468). The piece was a commission from the Helsinki Festival and the intention was for it to be performed at the opening of the Finlandia Hall (as the title 'Inauguration' indicates). The Hall was not completed in time, however, and the composition was premièred at a Helsinki Festival concert in the House of Culture.

According to the composer the work deals more with the inauguration of a person's work or life than with the opening of a building.

It has not been Kokkonen's custom to compose two works of the same genre in direct succession; he has always wished to examine the material from a fresh standpoint. The only exception to his principle is the *Second Symphony*, written immediately after the *First Symphony* (BIS-CD-485). According to the composer, the basic idea of the work dates back to the period he spent working on the *First Symphony*, and he 'simply had to set about this work', even though two other 'promised' and already sketched works were already waiting their turn. In his *Second Symphony* Kokkonen wanted to 'take further those ideas which already appeared in the *First Symphony*'.

Much of the *Second Symphony* was composed on the shore of Lake Zürich in the small village of Herrliberg, where the composer worked thanks to an arts scholarship from UNESCO from the beginning of August 1960 until the end of the following January. Kokkonen gave the following answer to those people who found the traditional nature imagery of Finnish music in the symphony:

'There is certainly as much of Lake Pielavesi and of its hills as there is of Lake Zürich and the Glörnsch Alps; so why not something of Helsinki's Herttoniemi too, where I completed the piece in February/March 1961. For safety's sake I should also like to say that the experiences offered by nature, however powerful they may have been, did not affect the composition of the symphony.'

The *Second Symphony* is one of the boldest statements in Kokkonen's musical language, the tragic basic elements of which only rarely reflect his natural personal warmth.

Joonas Kokkonen's only opera, *The Last Temptations*, is one of the cornerstones of Finnish operatic art. Together with Aulis Sallinen's *The Horseman* (which, like Kokkonen's opera, was first performed in 1975, conducted by Ulf Söderblom), it has contributed to Finland's status as an operatic wonderland. *The Last Temptations*, flagship of the Finnish National Opera, has sailed together with Sallinen's *The Horseman* through the seas of the world; it has been performed in Stockholm, London, Wiesbaden, Zürich, at the Metropolitan Opera in New York, in Berlin and (as an in-house production) at the Savonlinna Opera Festival. The more than 200 performances of *The Last Temptations* have helped to lay the foundations for Finland's entire operatic future, as exemplified especially by the new Helsinki Opera House.

Kokkonen wrote *The Last Temptations* to a play of the same name by Lauri Kokkonen. The main character is the religious leader Paavo Ruotsalainen (1777-1852; a contemporary of Ludwig van Beethoven), who on his deathbed sees all the temptations of his life in a vision. Paavo's internal struggle is given a superhuman, even universal range by means of Kokkonen's music. The part of Paavo is one of the greatest bass rôles in opera literature and it was first sung, naturally, by Martti Talvela. The part of Paavo's wife Riitta was radiantly interpreted by Ritva Auvinen.

The *Interludes from the Opera 'The Last Temptations'* were commissioned by the Finnish Broadcasting Company and first played by the Finnish Radio Symphony Orchestra at its 50th anniversary concert in 1977. The scenes of the opera are united by interludes, and the music continues without a break from beginning to end. The interludes form masterly links to new places, times, events, atmospheres and opinions. In the concert piece the interludes are strictly speaking extended and the third of them includes most of one of the opera's scenes.

The interludes all come from the first act of the opera. The first is the very first scene. Paavo has called to his nurses: 'To Heaven's gate one must go alone. D'you hear? Alone'. The room falls into darkness and his visions commence. The second interlude leads Paavo and Riitta back to their youth, to a dance. In the third interlude Paavo is again departing on a preaching journey; he takes the family's

last bread with him. Riitta throws an axe at him. In the fourth interlude we experience the moment of Riitta's death, towards which the first act touchingly leads.

The cantata *Erekhteion* was commissioned for the 50th anniversary of Turku University in 1970. Festive occasions at Finland's leading universities have often been marked by the performance of cantatas. The best-known composer of such cantatas was Jean Sibelius, and in Turku the tradition had been maintained, before Kokkonen, by Armas Järnefelt (Sibelius's brother-in-law) and Tauno Pylkkänen.

The cantata for the festivities of 1970 was conceived by the Rector of Turku University, the well-known cultural figure Tauno Nurmela, who wanted sublime (first and last movements), noble (second movement) but also relaxed and humorous (third movement) texts by Prof. Arvi Kivimaa. Erekhteion is the famous temple of the Acropolis in Athens, a holy cult place which the architect Mnesicles designed on three levels (the temple, the hall of pillars and the hall of the caryatids or maidens). The text refers to Kleio, one of the nine muses which Mnemosyne bore Zeus, the muse of 'fame' or of history, whose instrument was the aulos. Aleksi Käpy in the third poem was president of the Turku Courts of Justice and chairman of the University Society. Prof. Uno Ludvig Lehtonen was a high-ranking official of the University Society; Kaarlo Jäntere, Uno Harva, T.M. Kivimäki and J. E. Salomaa were professors and K.N. Rantakari was chancellor of the University, editor-in-chief of *Uusi Aura* and subsequently a bank director and manager of the Foreign Ministry press department.

Kokkonen wrote the cantata in 1969 and it was first performed on the anniversary of Turku University, 28th February 1970, which was also Kalevala Day and Finnish Culture Day.

Tero-Pekka Henell

Satu Vihavainen is one of Finland's best-known singers and has been a soloist with the Finnish National Opera since 1982. Her most important rôles have been Susanna (*The Marriage of Figaro*), Mimi (*La Bohème*), Micaela (*Carmen*), Nedda (*The Clowns*), Donna Elvira (*Don Giovanni*) and Margareta (*Faust*). She has also sung at the Savonlinna Opera Festival since 1981, for example the rôle of Pamina in *The Magic Flute*. She has appeared in recitals and as a soloist in oratorios and passions, including frequent performances with the Lahti Symphony Orchestra. She has made numerous radio and television broadcasts. On the same label: BIS-CD-373/374.

Walton Grönroos is a Finnish baritone of international renown who has worked at the Deutsche Oper in Berlin for many years: his attachment was formed immediately after his victory in the Timo Mustakallio Singing Competition in Savonlinna in 1975. He has made regular guest appearances at major opera houses, most often in the rôles of Count Almaviva (*The Marriage of Figaro*), Posa (*Don Carlos*), Luna (*Il Trovatore*), Ford (*Falstaff*), Scarpia (*Tosca*), Jochanaan (*Salome*) and in the title rôles of *Eugene Onegin* and *Simon Boccanegra*. He is known throughout the world as a singer of Lieder and of oratorios and he has appeared with conductors such as Claudio Abbado, Daniel Barenboim, Leonard Bernstein, Karl Böhm, Herbert von Karajan, Lorin Maazel, Zubin Mehta, Seiji Ozawa and Giuseppe Sinopoli. He has also appeared regularly with the Lahti Symphony Orchestra. In 1987 Walton Grönroos was invited to become artistic director of the Savonlinna Opera Festival. In 1992 he will become director-in-chief of the Finnish National Opera. This is his fifth BIS recording.

Akateeminen Laulu (the Academic Choral Society) was founded in Helsinki in 1953 to perform large-scale choral works with orchestra. It has been directed by renowned conductors such as Tauno Hannikainen, Paavo Berglund and Jorma Panula as well as Ulf Söderblom, during whose long conductorship the choir concentrated upon international repertoire previously unperformed in Finland and upon new Finnish music: the choir commissioned and premièred two major works, Jonas Kokkonen's *Requiem* (BIS-CD-508) and Einar Englund's *Sixth Symphony*

(*Aphorisms*). Among the works the choir has performed with the Lahti Symphony Orchestra are Kokkonen's *Requiem* and Tippett's oratorio *A Child of Our Time*. The choir is currently directed by the composer and conductor Atso Almila.

Lahti is a town with approximately 100,000 inhabitants 60 miles north of the Finnish capital, Helsinki; it is a modern centre for sports, culture, trade and industry. The Lahti area is cut through by mighty glacial ridges and Lake Vesijärvi, as beautiful in the winter as it is in the summer, contributes a charming aspect to the city's appearance. Lahti's international sports centre is one of the world's finest skiing and ski-jumping venues, and the city's successful football team Kuusysi is also known internationally. Each year in August the Lahti International Organ Week takes place — one of the most renowned organ festivals in the world. The city is also known on account of the international Poster Biennale and the Mukkula international authors' conference.

The **Lahti Symphony Orchestra** was founded in 1949 to maintain the traditions of the orchestra established in 1910 by the society Lahti Friends of Music. In recent years the orchestra has developed into one of the most notable in the Nordic countries. Its recordings under the direction of its conductors Osmo Vänskä (chief guest conductor 1985-88, chief conductor since 1988) and Ulf Söderblom (chief conductor 1985-88, chief guest conductor 1988-91) have won the orchestra international renown; notable among these is the highly acclaimed world première recording of the original version of the Sibelius *Violin Concerto* (BIS-CD-500). On earlier discs the orchestra played music by Crusell (BIS-CD-345) and Kalevi Aho (BIS-CD-396). The orchestra's complete edition of Joonas Kokkonen's orchestral music (BIS-CD-468, 485, 498, 508 and 528) is one of Finland's biggest recording projects.

The Lahti Symphony Orchestra presents weekly concerts in the Lahti Concert Hall (architects Heikki and Kaija Sirén, 1954) and in the Ristinkirkko (Church of the Cross; Alvar Aalto, 1978); this church is also the venue for all the orchestra's recordings. The orchestra also appears at the Lahti International Organ Week and at opera performances in the city.

Osmo Vänskä (b.1953) belongs among the élite of Finland's young conductors of international repute. He studied conducting at the Sibelius Academy with Jorma Panula, qualifying in 1979. He has also studied privately in London and West Berlin and has taken part in Rafael Kubelík's master class in Lucerne. Osmo Vänskä is also active as a clarinettist: he studied the clarinet with Sven Lavela at the Sibelius Academy and in West Berlin as a pupil of Karl Leister. During the years 1971-77 he was principal clarinettist with the Turku Philharmonic Orchestra and from 1977-82 he was assistant principal clarinettist with the Helsinki Philharmonic Orchestra.

In 1982 Osmo Vänskä won the international Besançon Competition for young conductors, after which he has conducted the most important orchestras in Finland, Norway and Sweden. His international career has also blossomed rapidly outside the Nordic countries and he has worked for example in France, the Netherlands, Czechoslovakia, Estonia and Japan.

As an opera conductor he has appeared at the Savonlinna Opera Festival, at the Royal Opera in Stockholm and at the Finnish National Opera. He assumed the position of principal guest conductor of the Lahti Symphony Orchestra in autumn 1985; in autumn 1988 he took over as artistic director of the same orchestra. He appears on 5 other BIS records.

Joonas Kokkonen (s.1921) sävelsi orkesteriteoksensa *Inauguratio* vuonna 1971, *Sinfonisten luonnosten* ja *sellokonserton* jälkeen, juuri ennen *neljättä sinfoniaa* (kaikki levyllä BIS-CD-468). Teos syntyi Helsingin Juhlaviikkojen tilauksesta ja tarkoituksena oli että se esitettäisiin Finlandia-talon vihkiäisissä — josta nimi *Inauguratio*, Vihkimys, juontuu. Talo ei kuitenkaan valmistunut ajallaan ja teos kantaesitettiin Juhlaviikkojen konsertissa Kulttuuritalossa.

Säveltäjän mukaan teoksessa on enemmänkin kuin rakennuksen vihkimisestä kysymys ihmisen vihkiytymisestä tehtävään tai elämään.

Joonas Kokkosella ei ole ollut tapana säveltää kahta saman lajin teosta peräkkäin: hän on halunnut tarkastella aiheitaan aina uudesta näkökulmasta. Ainoan poikkeuksen hänen periaatteestaan tekee *toinen sinfonia*, joka on syntynyt heti *ensimmäisen sinfonian* (BIS-CD-485) jälkeen. Teoksen perusidea sukeltoi säveltäjän mukaan esiin jo *ensimmäisen sinfonian* säveltämisen aikaan, ja hänen oli ”suorastaan pakko ryhtyä tähän työhön”, vaikka kaksi muuta ”luvattua” ja luonnosteltua teosta odottivatkin jo vuoroaan. *Toista sinfoniaansa* Kokkonen pitääkin ”eräiden sellaisten ideoiden pidemmälle vietyä ratkaisuna, jotka esiintyvät jo *ensimmäisessä sinfoniassa*”.

Suurin osa *toista sinfoniaa* syntyi Zürichin-järven rannalla, pienessä Herrliebergin kylässä, jossa säveltäjä työskenteli UNESCO:n taiteilijastipendin turvin vuoden 1960 elokuun alusta seuraavan vuoden tammikuun loppuun. Niille, jotka hakevat sinfoniasta suomalaisen musiikin perinteisiä luonnonkuvia, Kokkonen vastaa:

”Siinä on varmasti yhtä paljon Pielavettä ja sen mäkiä kuin Zürichin-järveä ja Glörisch-alppeja, miksei sitten myös Helsingin Herttoniemeä, jossa saatoin työn päätökseen helmi-maaliskuun 1961 aikana. Varmuuden vuoksi haluan kuitenkin sanoa, että luonnon tarjoamat elämykset, olivatpa ne kuinka voimakkaita tahansa, eivät tietoisesti ole vaikuttaneet sinfonian syntymiseen”, Joonas Kokkonen vakuuttaa.

Toinen sinfonia on sävelkieleltään Kokkonen rohkeimpia teoksia, jonka traagisesta perusvireestä vain harvoin pilkistää hänelle ihmisenä luonteenomaista lämmintä elämänmyönteisyyttä.

Viimeiset kiusaukset on Joonas Kokkosen ainoa ooppera ja yksi suomalaisen oopperataiteen kulmakivistä. Se oli yhdessä Aulis Sallisen Ratsumiehen (molemmat saivat ensi-iltansa vuonna 1975 Ulf Söderblomin johdolla) kanssa synnyttämässä oopperan ihmemaata nimeltä Suomi. Kansallisoopperan lippulaivana *Viimeiset kiusaukset* purjehti yhdessä Sallisen *Ratsumiehen* kanssa maailman merillä, se esitettiin Tukholmassa, Lontoossa, Wiesbadenissa, Zürichissä, New Yorkin Metropolitanissa ja Berliinissä sekä omana produktiona Savonlinnan Oopperajuhlilla. *Viimeisten kiusausten* yli 200 esitystä ovat olleet luomassa tukevaa perustaa Suomen koko oopperatulevaisuudelle, Helsingin uudelle oopperatalolle eritoten.

Joonas Kokkonen sävelsi *Viimeiset kiusaukset* Lauri Kokkosen samannimisen näytelmän pohjalta. Päähenkilö on herännäisjohtaja Paavo Ruotsalainen (1777-1852; Ludwig van Beethovenin aikalainen!), joka kuolinvuoteellaan käy näkyinä läpi elämänsä kiusauksia. Paavon sisäinen kilvoittelu saa Kokkosen musiikin kautta yleisinhimillistä, jopa yleismaailmallista ulottuvuutta. Paavon rooli on yksi oopperakirjallisuuden suurimmista basso-osista ja sen ensimmäisenä esittäjänä oli itseoikeutetusti Martti Talvela. Paavon vaimon Riitan osan tulkitsi säteilevästi Ritva Auvinen.

Interludeja oopperasta "Viimeiset kiusaukset" syntyi Yleisradion tilaustyönä ja se sai kantaesityksensä Radion sinfoniaorkesterin 50-vuotisjuhlakonsertissa vuonna 1977. Oopperan kohtauksia yhdistävät välisoitot, interludit, ja musiikki jatkuu katkeamattomana näytösten alusta loppuun. Interludit johdattavat mestarillisesti uuteen paikkaan, aikaan, tapahtumiin, tunnelmiin, mielentiloihin. Tässä teoksessa interludit ovat tarkkaan ottaen laajentuneet ja kolmas niistä käsittelee suuren osan yhtä oopperan kohtausta.

Interludit ovat kaikki oopperan ensimmäisestä näytöksestä. Ensimmäinen on heti avauskohtauksesta. Paavo on huutanut hoitajilleen: "Taivaan puomille on mentävä yksin. Kuuletteko, yksin." Tupa pimenee, näyt saavat vallan. Toinen *interludi* johdattaa Paavon ja Riitan nuoruuteen, tanssipaikalle. Kolmannessa Paavo on taas lähdössä saarnamatkalle; hän ottaa mukaansa perheen viimeisen leivän. Riitta heittää kirveen miestänsä kohti. Neljännessä *interludissa* koetaan

Riitan kuoleman hetket, joihin oopperan ensimmäinen näytös koskettavasti päättyy.

Erekhtheion-kantaatti syntyi tilausteoksena Turun yliopiston 50-vuotisjuhliin vuonna 1970. Suomessa tärkeimpiä yliopistollisia juhlia on usein värittänyt kantaattien esittäminen. Tunnetuin yliopistokantaattien säveltäjä on Jean Sibelius, ja Turussa perinnettä ovat ennen Joonas Kokkosta jatkaneet Armas Järnefelt (Sibeliuksen lanko) ja Tauno Pylkkänen.

Vuoden 1970 juhlakantaatin ideoija oli Turun yliopiston rehtori, tunnettu kulttuurimies Tauno Nurmela, joka halusi sitä varten professori Arvi Kivimaalta ylvän (ensimmäinen ja viimeinen osa), jalon (toinen osa), mutta myös rennon ja humoristisen (kolmas osa) tekstin. Erekhtheion on Ateenan Akropolisin kuuluisa temppeli, pyhin kulttipaikka, jonka arkkitehti Mnesikles suunnitteli kolmitasoiseksi (temppeli, pylväshalli ja ns. karyatidi-halli eli neitojen halli). Tekstin Kleio on yksi yhdeksästä muusasta, jotka Mnemosyne synnytti Zeukselle, "maineen" eli historian muusa, jonka soitin oli aulos. Kolmannen runon Aleksi Käpy oli Turun hovioikeuden presidentti ja Yliopistoseuran puheenjohtaja, professori Uno Ludvig Lehtonen Yliopistoseuran yliasiamies, Kaarlo Jäntere, Uno Harva, T.M. Kivimäki, J.E. Salomaa professoreita, sekä K.N. Rantakari yliopistoaatteen isä, Uuden Auran päätoimittaja, myöhemmin pankinjohtaja ja ulkoministeriön lehdistöosaston päällikkö.

Kokkonen sävelsi kantaatin vuonna 1969 ja se kantaesitettiin Turun yliopiston vuosipäivänä 28.2.1970, Kalevalan ja suomalaisen kulttuurin päivänä.

Satu Vihavainen on Suomen tunnetuimpia laulajia, joka on vuodesta 1982 ollut kiinnitettynä Suomen Kansallisoopperan solistikuntaan; hänen tärkeimpiä roolejaan ovat olleet Susanna (*Figaron häät*), Mimi (*La Bohème*), Micaela (*Carmen*), Nedda (*Pajatto*), Donna Elvira (*Don Giovanni*) ja Margareta (*Faust*). Hän on esiintynyt vuodesta 1981 myös Savonlinnan Oopperajuhlilla mm. Paminan osassa (*Taikahuilu*). Hän on niin ikään konsertoinut Lied-taitelijana ja oratorio- ja passiosolistina, myös useita kertoja Lahden kaupunginorkesterin kanssa. Hän on tehnyt useita televisio- ja radionauhoituksia. Tämä on Satu Vihavaisen toinen BIS-levytys.

Walton Grönroos on kansainvälinen suomalainen baritoni, jonka kiintopiste on vuosikaudet ollut Länsi-Berliinin Deutsche Oper. Sinne hänet kiinnitettiin heti Savonlinnan Timo Mustakallio -laulukilpailun voiton jälkeen vuonna 1975. Hän on vieraillut säännöllisesti useimmissa suurissa oopperataloissa, rooleinaan useimmiten Kreivi Almaviva (*Figaron häät*), Posa (*Don Carlos*), Luna (*Trubaduuri*), Ford (*Falstaff*), Scarpia (*Tosca*), Jochanaan (*Salome*) sekä Jevgeni Onegin ja Simon Boccanegran nimiosat. Lied- ja oratoriolaulajana hänet tunnetaan joka puolella maailmaa, ja hän on laulanut mm. Abbado, Barenboimin, Bernsteinin, Böhm, von Karajanin, Maazelin, Mehtan, Ozawan ja Sinopolin johdolla. Hän on esiintynyt säännöllisesti myös Lahden kaupunginorkesterin solistina.

Vuonna 1987 Walton Grönroos kutsuttiin Savonlinnan Oopperajuhlien taiteelliseksi johtajaksi. Vuonna 1992 hänestä tulee Suomen Kansallisoopperan pääjohtaja. Tämä on Walton Grönroosin viides BIS-levytys.

Akateeminen Laulu perustettiin Helsingissä vuonna 1953 esittämään suuria orkesterisäestyksellisiä kuoroteoksia. Sen johtajina on toiminut tunnettuja kapellimestareita, mm. Tauno Hannikainen, Paavo Berglund ja Jorma Panula sekä Ulf Söderblom, jonka pitkällä johtajakaudella kuoro keskittyi Suomessa ennen esittämättömään kansainväliseen ohjelmistoon sekä uuteen suomalaiseen musiikkiin: tällöin kuoro tilasi ja kantaesitti kaksi suurteosta, Joonas Kokkosen *Requemin* ja Einar Englundin kuudennen sinfonian ("Aforismeja"). Yhdessä Lahden kaupunginorkesterin kanssa kuoro on esittänyt mm. Kokkosen *Requemin* ja Tippetin oratorion *A Child of Our Time*. Nykyään Akateemista Laulua johtaa säveltäjä, kapellimestari Atso Almila.

Lahti on n. 100 000 asukkaan moderni urheilun, kulttuurin, teollisuuden ja kaupan keskus 100 km pohjoiseen Helsingistä. Lahtea halkaisevat jääkaudella syntyneet mahtavat harjut, ja viehättävän vivahteensa kaupunkikuvaan antaa sekä kesällä että talvella kaunis Vesijärvi. Lahden kansainvälinen urheilukeskus on maailman hienoimpia hiihdon ja mäkihypyn areenoita, ja jalkapallon mestarijoukkue Kuusysi on tunnettu myös kansainvälisillä kentillä. Joka vuosi elokuussa järjestetään Lahden kansainvälinen Urkuviikko, joka on yksi tunnetuimmista

urkufestivaaleista. Kaupunki tunnetaan myös kansainvälisestä Juliste-biennalestaan ja Mukkulan kansainvälisestä kirjailijakokouksesta.

Lahden kaupunginorkesteri perustettiin vuonna 1949 vaalimaan vuonna 1910 toimintansa aloittaneen Lahden Musiikinystävien orkesterin perinteitä. Viime vuosina orkesteri on noussut yhdeksi Pohjoismaiden merkittävimmistä. Kapellimestareidensa Osmo Vänskän (päävierailija 1985-88, taiteellinen johtaja 1988-) ja Ulf Söderblomin (taiteellinen johtaja 1985-88, päävierailija 1988-1991) johtamien levytysten ansiosta orkesteri on saanut myös laajaa kansainvälistä tunnustusta; erityisesti Jean Sibeliuksen viulukonserton alkuperäisversion ensilevytys (BIS-CD-500) on saavuttanut menestystä. Aiemmilla levyillään orkesteri esittää Crusellin (BIS-CD-345) ja Ahon (BIS-CD-396) musiikkia; Joonas Kokkonen orkesterimusiikkien kokonaislevytys on yksi Suomen suurimpia levyhankkeita (BIS-CD-468, 485, 498, 508, 528).

Lahden kaupunginorkesteri konsertoi viikoittain Lahden Konserttitalossa (arkkitehdit Heikki ja Kaija Sirén, 1954) ja Ristinkirkossa (Alvar Aalto, 1978), jossa tehdään kaikki levytykset. Orkesteri esiintyy myös Lahden kansainvälisellä Urkuviikolla sekä Lahden oopperaesityksissä.

Osmo Vänskä (s. 1953) kuuluu maamme nuorten kansainvälisten kapellimestareiden huippukaartiin. Hän opiskeli orkesterinjohtoa Sibelius-Akatemiassa Jorma Panulan johdolla ja suoritti kapellimestaritutkinnon vuonna 1979. Hän on lisäksi opiskellut yksityisesti Lontoossa ja Länsi-Berliinissä sekä osallistunut Rafael Kubelkin mestarikurssiin Luzernissa. Osmo Vänskä on myös taitava klarinetisti. Hän opiskeli klarinetinsoittoa Sibelius-Akatemiassa Sven Lavelan johdolla sekä Länsi-Berliinissä opettajanaan Karl Leister. Vuosina 1971-77 hän toimi Turun kaupunginorkesterin klarinetin äänenjohtajana sekä 1977-82 varaäänenjohtajana Helsingin kaupunginorkesterissa.

Vuonna 1982 Osmo Vänskä voitti Besançonin kansainvälisen nuorten kapellimestarien kilpailun, minkä jälkeen hän on johtanut säännöllisesti Suomen, Norjan ja Ruotsin suurempia orkestereita. Hänen kansainvälinen uransa on kehittynyt nopeasti myös Skandinavian ulkopuolelle ja hän on työskennellyt mm. Ranskassa, Hollannissa, Tšekkoslovakiassa, Virossa ja Japanissa.

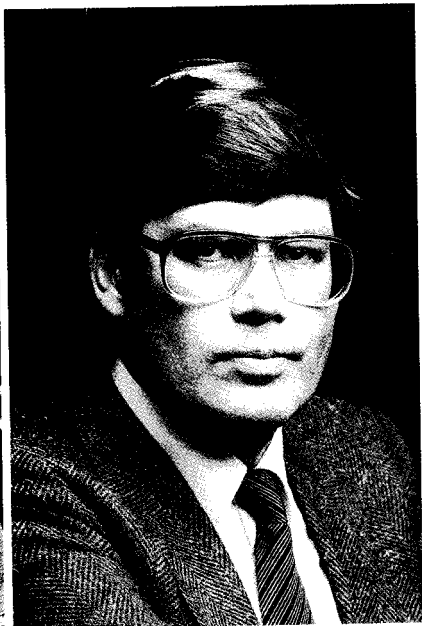
Oopperakapellimestarina Osmo Vänskä on esiintynyt Savonlinnan Oopperajuhlilla, Tukholman Kuninkaallisessa Oopperassa ja Suomen Kansallisoopperassa. Lahden kaupunginorkesterin päävierailijaksi Osmo Vänskä kutsuttiin syksystä 1985 alkaen. Syksyllä 1988 hän aloitti työnsä orkesterimme taiteellisena johtajana. Tämä on hänen viides BIS-levytyksensä.

Osmo Vänskä

Satu Vihavainen

Walton Grönroos

Joonas Kokkonen (geb. 1921) komponierte sein Orchesterstück *Inauguratio* 1971, nach den *Symphonischen Skizzen* und dem *Cellokonzert* und kurz vor der *vierten Symphonie* (sämtliche drei Werke auf BIS-CD-468). Das Stück entstand im Auftrag des Helsinki Festivals und sollte bei der Eröffnung der Finlandia-Halle aufgeführt werden (wie der Titel *Inauguratio* andeutet). Die Halle wurde aber nicht rechtzeitig fertiggestellt, und die Uraufführung fand stattdessen bei einem Festspielkonzert im Kulturhaus statt.

Nach den Worten des Komponisten hat das Werk eher mit der Huldigung des Schaffens oder des Lebens eines Menschen zu tun, als mit der Einweihung eines Bauwerkes.

Es war nie Kokkonens Gewohnheit, direkt nacheinander zwei Werke derselben Gattung zu komponieren; er wollte stets das Material von einem frischen Standpunkt aus betrachten. Die einzige Ausnahme ist die *zweite Symphonie*, die er unmittelbar nach der *ersten Symphonie* (BIS-CD-485) schrieb. Dem Komponisten nach stammt die Grundidee des Werkes aus der Entstehungszeit der *ersten Symphonie*, und er mußte sich „einfach an dieses Werk heranmachen“, obwohl zwei andere „versprochene“ und bereits skizzierte Werke schon an der Reihe gewesen wären. In der *zweiten Symphonie* wollte Kokkonen „jene Ideen weiterbringen, die bereits in der *ersten Symphonie* zum Vorschein gekommen waren“.

Vieles der *zweiten Symphonie* entstand im kleinen Dorf Herrlieberg am Zürcher See, wo der Komponist von Anfang August 1960 bis Ende des folgenden Jänners dank eines Stipendiums von der UNESCO arbeiten konnte. Jenen Menschen, die in der Symphonie das traditionelle Naturbild finnischer Musik gefunden hatten, antwortete Kokkonen:

„Es gibt sicherlich genauso viel vom Pielavesisee und dessen Hügeln wie vom Zürcher See und den Glögnischen Alpen: warum also nicht auch etwas vom Helsinki Herttoniemi, wo ich das Stück im Februar/März 1961 vollendete. Um sicher zu gehen, möchte ich auch sagen, daß die Naturerlebnisse, gleichgültig wie stark sie gewesen sein mögen, die Komposition der Symphonie nicht beeinflussen haben.“

Die *zweite Symphonie* ist eine der kühnsten Aussagen in Kokkonens musikalischer Sprache, deren tragische Grundelemente nur vereinzelt seine natürliche persönliche Wärme spiegeln.

Joonas Kokkonens einzige Oper, *Die letzten Versuchungen*, ist ein Eckpfeiler finnländischer Opernkunst. Zusammen mit Aulis Sallinens *Der Reiter* (wie Kokkonens Oper 1975 unter der Leitung von Ulf Söderblom uraufgeführt) trug das Werk zur Stellung Finnlands als Wunderland der Oper bei. *Die letzten Versuchungen*, Flaggenschiff der Finnischen Nationaloper, segelte mit Sallinens *Der Reiter* über die Weltmeere und wurde in Stockholm, London, Wiesbaden, Zürich, sowie an der New Yorker Metropolitan, in Berlin und beim Opernfestival in Savonlinna aufgeführt. Die über 200 Aufführungen des Werkes halfen, einen Grund für Finnlands gesamte Opernkunst zu schaffen, wofür besonders das neue Opernhaus in Helsinki ein Beispiel ist.

Kokkonen schrieb *Die letzten Versuchungen* nach dem gleichnamigen Drama von Lauri Kokkonen. Hauptperson ist der Prediger Paavo Ruotsalainen (1777-1852, ein Zeitgenosse Ludwig van Beethovens), der in einer Vision auf seinem Totenbett alle Versuchungen seines Lebens sieht. Durch Kokkonens Musik bekommt Paavos innerer Kampf eine übermenschliche, sogar universelle Dimension. Die Rolle des Paavo ist eine der größten Baßpartien der Opernliteratur und wurde ursprünglich natürlich von Martti Talvela gesungen. Die Rolle der Riitta, Paavos Gattin, wurde von Ritva Auvinen strahlend gestaltet.

Die *Zwischenspiele aus der Oper* „*Die letzten Versuchungen*“ wurden vom Finnischen Rundfunk in Auftrag gegeben und vom Finnischen Rundfunk-Symphonieorchester bei einem Konzert 1977 anlässlich dessen 50-Jahre-Jubiläums uraufgeführt. Die Szenen der Oper werden durch Zwischenspiele mit einander verbunden, und die Musik der Oper spielt von Anfang bis Ende ohne jegliche Pause. Die Zwischenspiele sind meisterhafte Übergänge zu neuen Plätzen, Zeiten, Geschehnissen, Atmosphären und Gedankenbahnen. In der Konzertsfassung sind die Zwischenspiele ausgedehnt, und das dritte von ihnen enthält den Großteil einer der Szenen der Oper.

Sämtliche Zwischenspiele sind dem ersten Akt der Oper entnommen, und das erste gehört zur allerersten Szene. Paavo hat seinen Krankenpflegerinnen zugerufen: „Zu den Pforten des Himmels muß man alleine wandern. Hört Ihr? Alleine.“ Das Zimmer wird finster und seine Visionen beginnen. Das zweite Zwischenspiel führt Paavo und Riitta in ihre Kindheit zurück, zu einem Tanz. Im dritten Zwischenspiel begibt sich Paavo wieder auf eine Predigerreise; er nimmt das letzte Brot der Familie mit. Riitta wirft ihm eine Axt nach. Im vierten Zwischenspiel erleben wir Riittas Todesstunde, Endpunkt des ersten Aktes.

Die Kantate ***Erekhtheion*** wurde für das 50-Jahre-Jubiläum der Universität Turku in Auftrag gegeben. An den finnländischen Universitäten werden festliche Anlässe häufig durch Aufführungen von Kantaten markiert. Der bekannteste Komponist solcher Kantaten war Jean Sibelius, und vor Kokkonen wurde in Turku diese Tradition von Armas Järnefelt (Sibelius' Schwager) und Tauno Pylkkänen aufrecht erhalten.

Die Kantate für die Feier 1970 wurde von dem Rektor der Universität entworfen, der bekannten Kulturpersönlichkeit Tauno Nurmela. Er wollte von Prof. Arvi Kivimaa erhabene (erster und letzter Satz), edle (zweiter Satz) aber auch entspannte und humorvolle (dritter Satz) Texte. Erekhtheion ist der berühmte Tempel des Akropolis in Athen, ein heiliger Kultplatz, den der Architekt Mnesikles auf drei Ebenen entwarf (der Tempel, der Säulensaal und der Saal der Karyatiden oder Jungfern). Der Text bezieht sich auf Kleio, eine der neun Musen, die Mnemosyne Zeus gebar, die Muse des „Ruhmes“ oder der Geschichte, deren Instrument der Aulos war. Aleksi Käpy im dritten Gedicht war Präsident des Turku-er Gerichtshofes und Vorsitzender der Universitätsgesellschaft. Prof. Uno Ludvig Lehtonen war ein hoher Beamter der Universitätsgesellschaft; Kaarlo Jäntere, Uno Harva, T.M. Kivimäki und J.E. Salomaa waren Professoren und K.N. Rantakari war Kanzler der Universität, Chefredakteur der *Uusi Aika*, später Bankdirektor und Pressechef des Außenministeriums.

Kokkonen schrieb die Kantate 1969. Sie wurde beim Jubiläum der Universität Turku am 28. Februar 1970, zugleich Kalevala-Tag und Tag der Finnischen Kultur, uraufgeführt.

Tero-Pekka Henell

Satu Vihavainen ist eine der bekanntesten Sängerinnen Finnlands, seit 1982 an der Finnischen Nationaloper engagiert. Ihre wichtigsten Rollen waren Susanne (*Hochzeit des Figaro*), Mimi (*La Bohème*), Micaela (*Carmen*), Nedda (*Bajazzo*), Donna Elvira (*Don Giovanni*) und die Titelrolle *Margarethe*. Seit 1981 singt sie auch beim Opernfestival in Savonlinna, beispielsweise Pamina in der *Zauberflöte*. Sie trat mit Liederabenden und als Solistin in Oratorien und Passionen auf, häufig mit dem Symphonieorchester Lahti, und sie war oft Gast im Rundfunk und Fernsehen. Auch: BIS-CD-373/374.

Walton Grönroos ist ein finnischer Bariton internationalen Rufes. 1975 gewann er den Timo-Mustakallio-Gesangswettbewerb in Savonlinna, worauf er gleich ein langjähriges Engagement an der Deutschen Oper Berlin antrat. Er gastierte häufig an den großen Opernhäusern, meistens in den Rollen als Almaviva (*Hochzeit des Figaro*), Posa (*Don Carlos*), Luna (*Troubadour*), Ford (*Falstaff*), Scarpia (*Tosca*), Jochanaan (*Salome*) und in den Titelrollen von *Eugen Onegin* und *Simone Boccanegra*. Er ist weltweit als Lieder- und Oratoriensänger bekannt und arbeitete mit Dirigenten wie Claudio Abbado, Daniel Barenboim, Leonard Bernstein, Karl Böhm, Herbert von Karajan, Lorin Maazel, Zubin Mehta, Seiji Ozawa und Giuseppe Sinopoli. Er erschien auch häufig mit dem Symphonieorchester Lahti. 1987 wurde ihm der Posten als künstlerischer Leiter des Opernfestivals in Savonlinna angeboten, und 1992 soll Walton Grönroos Opernchef der Finnischen Nationaloper werden. Dies ist seine fünfte Aufnahme für BIS.

Akateeminen Laulu (die Akademische Chorgesellschaft) wurde 1953 in Helsinki zwecks Aufführungen von großen Chorwerken mit Orchester gegründet. Sie wurde von bekannten Dirigenten geleitet, wie Tauno Hannikainen, Paavo Berglund, Jorma Panula und Ulf Söderblom, während dessen langjähriger Tätigkeit der Chor sich auf internationales, bis dahin in Finnland nicht aufgeführtes Repertoire konzentrierte. Der Chor gab zwei große Werke in Auftrag: Joonas Kokkonens *Requiem* (BIS-CD-508) und Einar Englunds *sechste Symphonie (Aphorismen)*. Zu den Werken, die der Chor mit dem Symphonieorchester Lahti aufgeführt hat, gehören Kokkonens *Requiem* und Tippetts *A Child Of Our Time*. Derzeitiger Leiter ist der Komponist und Dirigent Atso Almila.

Lahti ist eine Stadt mit rund 100 000 Einwohnern, ein modernes Zentrum des Sports, der Kultur, der Industrie und des Handels, 100 Kilometer nördlich der finnischen Hauptstadt Helsinki gelegen. Das Gebiet von Lahti wird von mächtigen Moränen durchschnitten; eine reizende Note im Stadtbild bringt sommers wie winters der schöne Vesijärvi-See ein. Das internationale Sportzentrum von Lahti ist ständig Schauplatz großer Wettkämpfe. Alljährlich findet im August in Lahti die internationale Orgelwoche statt, die zu den bekanntesten Orgelfestspielen der Welt gehört. Die Stadt ist auch durch die Internationale Biennale für Posters und die Internationale Mukkula-Schriftstellerkonferenz bekannt.

Das **Symphonicorchester Lahti** wurde 1949 gegründet um die Traditionen des 1910 von der Gesellschaft der Musikfreunde Lahtis gegründeten Orchester aufrechtzuerhalten. In späteren Jahren entwickelte sich das Orchester zu einem der besten in Skandinavien. Seine Aufnahmen unter der Leitung von Osmo Vänskä (Hauptgastdirigent 1985-88, Chefdirigent seit 1988) und Ulf Söderblom (Chefdirigent 1985-88, Hauptgastdirigent 1988-91) brachten dem Orchester internationalen Ruhm, nicht zuletzt durch die Erstaufnahme der Urfassung von Sibelius' *Violinkonzert* (BIS-CD-500). Auf früheren CD spielte das Orchester Musik von Crusell (BIS-CD-345) und Kalevi Aho (BIS-CD-396). Die Gesamtaufnahme von Joonas Kokkonens Orchesterschaffen durch dieses Orchester (BIS-CD-468, 485, 498, 508 und 528) ist eines der größten Phonogrammvorhaben Finnlands.

Das Symphonieorchester Lahti bringt wöchentliche Konzerte im Konzerthaus Lahti (Architekten Heikki und Kaija Sirén, 1954) und in der Ristinkirkko (Kreuzkirche, Alvar Aalto 1978), in der auch sämtliche Aufnahmen gemacht wurden. Das Orchester erscheint auch bei der Orgelwoche Lahti und bei Opernaufführungen in der Stadt.

Osmo Vänskä (geb. 1953) gehört zu der Spitzengarde der jungen finnischen Dirigenten mit internationalem Renomee. Er studierte Dirigieren an der Sibelius-Akademie unter der Leitung von Jorma Panula und legte 1979 das Dirigierexamen ab. Außerdem hat er Privatunterricht in London und Berlin-West absolviert und an einem Meisterkurs von Rafael Kubelík in Luzern teilgenommen. Osmo Vänskä ist auch ein hervorragender Klarinettist. Er hat Klarinette an der Sibelius-

Akademie unter der Leitung von Sven Lavela sowie in Berlin unter Karl Leister studiert. In den Jahren 1971-77 wirkte er als 1. Klarinettist im Philharmonischen Orchester Turku sowie 1977-82 als stellvertretender 1. Klarinettist im Philharmonischen Orchester Helsinki.

1982 war Osmo Vänskä Sieger im internationalen Wettbewerb junger Dirigenten in Besançon, und hiernach hat er regelmäßig in Finnland, Norwegen und Schweden große Orchester geleitet. Seine Karriere hat auch außerhalb Skandinaviens rasche Fortschritte gemacht, so hat er u. a. in Frankreich, Holland, der Tschechoslowakei, Estland und Japan gearbeitet.

Zum ersten Gastdirigenten des Symphonieorchesters Lahti wurde Osmo Vänskä im Herbst 1985 berufen. Im Herbst 1988 wiederum nahm er seine Tätigkeit als künstlerischer Leiter des Orchesters auf. Er dirigiert auf fünf weiteren BIS-Platten.

Joonas Kokkonen (1921-) composa sa pièce pour orchestre *Inauguratio* en 1971, après les *Sketches symphoniques* et le *Concerto pour violoncelle*, juste avant la *quatrième symphonie* (ces trois œuvres sont enregistrées sur BIS-CD-468). La pièce fut commandée par le Festival d'Helsinki; elle devait être jouée à l'inauguration du Finlandia Hall (ainsi que l'indique le titre "Inauguration"). Le Hall ne fut cependant pas terminé en temps et la composition fut créée au concert du Festival d'Helsinki à la Maison de la Culture.

Selon Kokkonen, la composition traite plus de l'inauguration de l'œuvre ou de la vie d'une personne que de celle d'une bâtisse.

Ce n'est pas dans les habitudes de Kokkonen de composer deux œuvres du même genre en suite directe; il a toujours souhaité examiner le matériel d'un point de vue frais. La seule exception à cette règle est la *seconde symphonie*, écrite immédiatement après la première (BIS-CD-485). Selon le compositeur, l'idée fondamentale de l'œuvre remonte à la période du travail sur la *première symphonie* et il "n'avait qu'à se mettre tout simplement à l'ouvrage", même si deux autres œuvres "promises" et ébauchées attendaient déjà leur tour. Dans cette *seconde symphonie*, Kokkonen voulait "mener plus loin ces idées déjà apparues dans la *première symphonie*."

Une grande partie de la *seconde symphonie* fut composée sur les bords du lac de Zurich dans le petit village de Herrlieberg où le compositeur travailla, grâce à une bourse artistique de l'UNESCO, du début d'août 1960 à la fin de janvier 61. Kokkonen répondit en ces termes à ceux qui trouvèrent des descriptions traditionnelles de la nature de la musique finlandaise dans la symphonie:

"Il se trouve certainement autant du lac Pielavesi et de ses collines que du lac de Zurich et des Alpes environnantes; alors pourquoi pas aussi un peu de l'Herttoniemi d'Helsinki où j'ai achevé la pièce en février/mars 1961. Par mesure de sécurité, je voudrais aussi ajouter que les expériences offertes par la nature, si fortes eussent-elles été, n'ont affecté en rien la composition de la symphonie."

La *seconde symphonie* est une des formulations les plus audacieuses du langage musical de Kokkonen, dont les éléments fondamentaux tragiques ne reflètent que rarement sa chaleur personnelle naturelle.

L'unique opéra de Kokkonen, *Les Dernières Tentations*, est une des pierres angulaires de l'opéra finlandais. Avec *Le Cavalier* d'Aulis Sallinen (qui, comme l'opéra de Kokkonen, fut créé en 1975 sous la direction d'Ulf Söderblom), il contribua à faire de la Finlande un pays de merveilles en matière d'opéra. *Les Dernières Tentations*, le vaisseau amiral de l'Opéra National Finlandais, a navigué, en compagnie du *Cavalier* d'Aulis Sallinen, sur les mers du monde; il fut représenté à Stockholm, Londres, Wiesbaden, Zurich, à l'Opéra Métropolitain de New York, à Berlin et (à titre de production interne) au Festival d'Opéra de Savonlinna. Les 200 et quelques représentations des *Dernières Tentations* ont aidé à poser les fondations de tout l'avenir de l'opéra en Finlande, ainsi qu'illustré spécialement par la Nouvelle Maison d'Opéra d'Helsinki.

Kokkonen écrivit *Les Dernières Tentations* sur une pièce du même nom par Lauri Kokkonen. Le personnage principal est le prédicateur Paavo Ruotsalainen (1777-1852; un contemporain de Ludwig van Beethoven) qui, sur son lit de mort, voit dans une vision toutes les tentations de sa vie. La musique de Kokkonen donne au combat interne de Paavo une dimension surhumaine, universelle même. Le rôle de Paavo est un des plus grands rôles de basse de la littérature d'opéra et il fut créé, naturellement, par Martti Talvela. Le rôle de la femme de Paavo, Riitta, fut brillamment interprété par Ritva Auvinen.

Les *Intermèdes de l'Opéra "Les Dernières Tentations"* furent commandés par la Société de Diffusion Finlandaise et créés par l'Orchestre Symphonique de la Radio Finlandaise lors de son concert de 50e anniversaire en 1977. Les scènes de l'opéra sont jointes par des intermèdes et la musique se poursuit sans interruption du début à la fin. Les intermèdes relient magistralement de nouveaux endroits, époques, événements, atmosphères et opinions. Dans la pièce de concert, les intermèdes sont à proprement parler étendus et le troisième comprend la majeure partie d'une des scènes de l'opéra.

Les intermèdes proviennent tous du premier acte de l'opéra. Le premier est la scène initiale. Paavo a appelé ses infirmières: "On marche seul vers la porte du Ciel. Vous entendez? Seul." L'obscurité se fait dans la chambre et ses visions commencent. Le second intermède ramène Paavo et Riitta à leur jeunesse, lors

d'une danse. Dans le troisième intermède, Paavo est encore une fois sur le point d'entreprendre un voyage de prédication; il prend avec lui le dernier pain de la famille. Riitta lui lance une hache. Le premier acte mène d'une manière touchante à la mort de Riitta à laquelle le quatrième intermède nous fait assister.

La cantate *Erechtheion* fut commandée à l'occasion du 50e anniversaire de l'Université de Turku en 1970. Des réjouissances dans les principales universités de la Finlande ont souvent été soulignées par l'exécution de cantates. Le compositeur le mieux connu de telles cantates est Jean Sibelius et la tradition fut ensuite poursuivie, à Turku, par Armas Järnefelt (le beau-frère de Sibelius), Tauno Pykkänen et, maintenant, par Kokkonen.

La cantate pour les festivités de 1970 fut conçue par le recteur de l'université de Turku, Tauno Nurmela, figure bien connue dans les milieux culturels; il voulait des textes sublimes (premier et dernier mouvements), nobles (second mouvement) mais aussi détendus et humoristiques (troisième mouvement) du professeur Arvi Kivimaa. L'Erechthéion est le célèbre temple sur l'Acropole d'Athènes, un saint lieu de culte que l'architecte Mnésiclès dessina sur trois niveaux (le temple, le portique des colonnes et le portique des Caryatides ou jeunes filles). Le texte traite de Clio, une des neuf muses nées de Mnémosyne et de Zeus, la muse de la "renommée" ou de l'histoire dont l'instrument était l'aulos. Aleksi Käpy dans le troisième poème était président des cours de justice de Turku et président de la Société de l'université. Le professeur Uno Ludvig Lehtonen était un des principaux représentants de la Société de l'université; Kaarlo Jäntere, Uni Harva, T.M. Kivimäki et J.E. Salomaa étaient des professeurs et K.N. Rantakari était le recteur honoraire de l'université, le rédacteur en chef d'*Uusi Aina* et, ensuite, un directeur de banque et un agent du département de presse du Ministère des Affaires étrangères.

Kokkonen écrivit la cantate en 1969 et la création eut lieu le jour anniversaire de l'université de Turku, le 28 février 1970, qui était aussi le Jour de Kalevala et le Jour de la Culture Finlandaise.

Tero-Pekka Henell

Une des cantatrices les mieux connues de la Finlande, **Satu Vihavainen** a été une des solistes de l'Opéra National Finlandais depuis 1982. Ses rôles les plus importants ont été Susanna (*Les Noces de Figaro*), Mimi (*La Bohème*), Micaela (*Carmen*), Nedda (*Paillasse*), Donna Elvira (*Don Juan*) et Marguerite (*Faust*). Elle a aussi chanté au Festival d'Opéra de Savonlinna depuis 1981, par exemple le rôle de Pamina dans *La Flûte enchantée*. Elle a donné des récitals et a été soliste dans des oratorios et des passions, souvent accompagnée par l'Orchestre Symphonique de Lahti. On l'a entendue nombre de fois à la radio et à la télévision. Sur la même étiquette: BIS-CD-373/374.

Walton Grönroos est un baryton finlandais de renommée internationale qui a travaillé pendant plusieurs années au Deutsche Oper de Berlin: il y fut engagé immédiatement après avoir gagné la compétition de chant Timo Mustakallio à Savonlinna en 1975. Il fut invité régulièrement à chanter dans des maisons d'opéra majeures, le plus souvent dans les rôles du comte Almaviva (*Les Noces de Figaro*), Posa (*Don Carlos*), Luna (*Le Trouvère*), Ford (*Falstaff*), Scarpia (*Tosca*), Jochanaan (*Salomé*) et dans le rôle titre d'*Eugène Onegin* et de *Simon Boccanegra*. Il est connu internationalement comme interprète de lieder et d'oratorios et il a chanté sous la baguette de Claudio Abbado, Daniel Barenboim, Leonard Bernstein, Karl Böhm, Herbert von Karajan, Lorin Maazel, Zubin Mehta, Seiji Ozawa et Giuseppe Sinopoli. Il s'est aussi produit régulièrement avec l'Orchestre Symphonique de Lahti. En 1987, Walton Grönroos fut invité à devenir le directeur artistique du Festival d'Opéra de Savonlinna. En 1992, il deviendra le directeur en chef de l'Opéra National Finlandais. Ceci est son cinquième disque BIS.

L'**Akatceminen Laulu** (Société chorale académique) fut fondée à Helsinki en 1953 pour exécuter de grandes œuvres chorales avec orchestre. Elle a été dirigée par des chefs réputés tels Tauno Hannikainen, Paavo Berglund et Jorma Panula ainsi que par Ulf Söderblom sous lequel le chœur se concentra sur du répertoire international jusque-là non joué en Finlande et sur de la musique finlandaise nouvelle: le chœur commanda et créa deux œuvres majeures, le *Requiem* de Joonas Kokkonen (BIS-CD-508) et la *sixième symphonie (Aphorismes)* d'Einar Englund.

Parmi les œuvres que le chœur a chantées avec l'Orchestra Symphonique de Lahti, mentionnons le *Requiem* de Kokkonen et l'oratorio *Un Enfant de notre temps* de Tippett. Le chœur est maintenant sous la direction du compositeur et chef d'orchestre Atso Almila.

Lahti est une ville d'environ 100,000 habitants à 100 km au nord de la capitale finlandaise, Helsinki; c'est un centre moderne de sport, culture, commerce et industrie. La région de Lahti est entourée d'imposants glaciers et le lac Vesijärvi, aussi beau en hiver qu'en été, contribue au charme de la ville. Des compétitions majeures de sport ont fréquemment lieu au centre international de sport de Lahti. Un des festivals d'orgue les plus réputés du monde, la Semaine internationale d'orgue de Lahti, s'y tient chaque année en août. La ville est aussi connue grâce à la Biennale internationale de poster et à la conférence internationale d'auteurs Mukkula.

L'Orchestre Symphonique de Lahti fut fondé en 1949 afin de poursuivre les traditions de l'orchestre institué en 1910 par la société des Amis de la musique de Lahti. Ces dernières années, l'ensemble est devenu un des plus remarquables des pays du Nord. Ses enregistrements sous la direction de ses chefs Osmo Vänskä (principal chef invité de 1985 à 88, chef attitré depuis 1988) et Ulf Söderblom (chef attitré de 1985 à 88, principal chef invité de 1988 à 91) lui ont gagné une réputation internationale; on remarqua particulièrement le premier enregistrement de la version originale du *Concerto pour violon* de Sibelius (BIS-CD-500). L'orchestre a aussi enregistré sur disque de la musique de Crusell (BIS-CD-345) et de Kalevi Aho (BIS-CD-396). L'édition complète de la musique orchestrale de Joonas Kokkonen (BIS-CD-468, 485, 498, 508, 528) est un des plus grands projets du disque finlandais.

L'Orchestre Symphonique de Lahti donne chaque semaine des concerts à la salle de concert de Lahti (architectes Heikki et Kaija Sirén, 1954) et à la Ristinkirkko (église de la Croix; Alvar Aalto, 1978); tous les enregistrements de l'orchestre ont également lieu dans cette église. L'orchestre participe aussi à la Semaine internationale d'orgue de Lahti et aux représentations d'opéra de la cité.

Osmo Vänskä (1953-) appartient à l'élite des jeunes chefs d'orchestre finlandais de réputation internationale. Il a étudié la direction à l'Académie Sibelius avec Jorma Panula et y obtint son diplôme en 1979. Il a aussi étudié privément à Londres et à Berlin Ouest et il a pris part au cours de maître de Rafael Kubelík à Lucerne. Osmo Vänskä est également un clarinettiste actif: il a étudié la clarinette avec Sven Lavela à l'Académie Sibelius et avec Karl Leister à Berlin Ouest. Il fut première clarinette à l'Orchestre Philharmonique de Turku de 1971 à 77 et, de 1977 à 82, il fut l'assistant du clarinettiste solo à l'Orchestre Philharmonique d'Helsinki.

En 1982, Osmo Vänskä gagna le Concours de Besançon pour jeunes chefs d'orchestre, après quoi il dirigea les principaux orchestres de Finlande, Norvège et Suède. Sa carrière internationale prit rapidement son essor hors du Nord et Vänskä a travaillé en France, aux Pays-Bas, en Tchécoslovaquie, en Estonie et au Japon entre autres.

Vänskä a dirigé des opéras au Festival d'opéra de Savonlinna, à l'Opéra Royal de Stockholm et à l'Opéra National de Finlande. Il était le principal chef invité de l'Orchestre Symphonique de Lahti à l'automne 1985 et, trois ans plus tard, il en devenait le directeur artistique. Il apparaît sur 5 autres disques BIS.

Erekhtheion (Arvi Kivimaa)

I. Erekhtheion

Pohjolan maillako syntyä voi Erekhtheion,
aurinkotemppeli korpien pimeyteen?

On hymy tutkimaton yhä tyyneillä kasvoilla Kleion:
nostanko kättä ja luomisen ihmeen teen?
Tummat kuuset kantavat liikahtamatta
maailmansurua korkeissa latvoissaan,
mutta jo kevään tuulia kaitsijatta
voittaen vyöryy ylitse nukkuvan maan.

II. Hahmo

Oi katso: äsken Hahmoton saa Hahmon!
Nyt syvyyksistä sinkoutuva aalto
kuin tulilaine nousee yhä, muuttuu:
niin kauan ikävyöity ottaa muodon.
Unien uni, äsken utukuva,
on totta.

Valo! Säihkyvänä siirtää,
se meille kätkeytyä rikkautta,
kun manner heräsi ja sylistään
se järkähdytti korkeuksiin kutsun:
luo, ihminen! On sinuun lunnassana
käskynä kätkeyty. Kun haasteen kuulet,
niin muuttuu maasi korpisilmän katse.
On yhä vielä alkuaamun rauha
ylitse suurten sädehtiväin vetten,
vaan korkeimpana kimmahotelee laulu:
on noussut ihminen. Nää Erekhtheion!

III. Aikamiesten tanssi

On Unikankaren yllä
autereen rusokuu
ja ilmoissa, korkealla,
miehet tanssivat.
Ilo heillä on kantapaissään,
kun vaellusvuosien paino
on kauas unohtunut.

Minä, Aleksi Käpy, tanssin,
myös U.L. Lehtonen,

Erekhtheion

I. Erekhtheion

*Can Erekhtheion be born in Nordic lands,
The sun temple to forest darkness?
There is a smile still on the calm face of Kleio:
Shall I raise my hand and work a miracle?
Dark conifers, motionless, carry
The world's sorrow in their high treetops,
But, already, the unrestrained spring winds
roll victorious over the sleeping land.*

II. Shape

*Look: that which was Shapeless receives a Shape!
Now, from the depths of the swirling waves
As the flame-wave rises up, it changes:
Having yearned so long, it assumes a form.
The dream of dreams, previously a misty picture,
Is real.*

*Light! Sparkling, it lays before us
Its hidden richness,
When the mainland awoke and, from its chest,
Shook forth its upward call:
Man, create! The password is
A hidden order to you. When you hear its summons,
Your country changes to wilderness in your eyes.
Early morning peace still reigns
Over the great, sparkling waters,
But higher still the song rebounds:
Man has risen. See Erekhtheion!*

III. Dance of the Grown Men

*The glowing stripe of the dawn sun
Stands over the sleeping heath
And high up, in the air,
Men are dancing.
Happiness is in their feet,
When the heaviness of wandering years
Is long forgotten.*

*I, Aleksi Käpy, am dancing,
And so is U.L. Lehtonen,*

niin ikään Uno Harva
ja Kaarlo Jäntere
ja T.M. Kivimäki
ja J.E. Salomaa,
kun K.N. Rantakari
soi pilli kutsuen.

Me olimme toimen miehet
ja kansa kuuli meitä
ja valtameren halki
toi kultaa joutsenet.

On Aurajoen yllä
niin kimmeltävä rusko,
ja aikamiesten tanssi
on ainutlaatuinen

he tämän yhden kerran
poistivat kantapäistä
vaellusmatkain painon
ja ilon lähde heillä
on kansan rakkaus
kun Suomi uskoi, että
se omin voimin nostaa
voi ylväät tiedon linnat
luo Erekhtheionin.

IV. Tämä maa

Ikuisen avaruuden kiertolainen,
Maa-tähti ainaisessa kulussaan:
Kosmoksen ainoako elo mainen,
vain yksin salamoiko henki Maan?

Jos saattajitta tähän kohtaloonsa
vähäinen kiertolainen kutsuttiin,
jokaiseen voittoon, joka tappioonsa
ylhäinen viesti siirtyi niin:

ei muuta vastarintaa Kaaoksella
kuin luopumaton uhma ihmisen.
Soi, sana! Soihdullasi ikuisella
vain sinä kirkastaa voit pimeyden.

Niin pienen Suomen yllä kutsuansa
yhäti suuri liekki leimuaa:
käy suurin seljin valon tietä, kansa;
Ikuinen lahjasi on tämä maa.

*Not to mention Uno Harva
And Kaarlo Jäntere
And T.M. Kivimäki
And J.E. Salomaa,
When K.N. Rantakari
Calls us with a whistle.*

*We were the officially appointed men,
And the people listened to us
And, over the ocean,
Swans bring us gold.*

*Over the River Aura
There is such a sparkling glow
And the dance of the grown men
Is unique*

*On this single occasion
Their feet were disrobed
Of the heaviness of wandering
And their source of happiness
Is love for the people
When Finland thought
That it could, of its own accord,
Raise the proud castles of knowledge,
Close to Erekhtheion.*

IV. This Land

*Wanderer in eternal space,
Land star of constant travel:
Is earthly existence the only life of the Cosmos,
Is life on earth a lone flash of lightning?*

*If, unescorted, the slight wanderer
Was invited unto this fate,
To every victory, to every defeat
The noble call would run thus:*

*Nothing but the undeterred defiance of mankind
Resists Chaos.
Let the word ring out! With your eternal torch,
Only you can brighten the darkness.*

*Thus over Finland burns in invitation
The great inextinguishable flame;
O People, follow the way of light uprightly;
This country is an eternal gift to you.*

Joonas Kokkonen